



K

Kulturredaktionen  
Tel 08-13 50 00  
kultur@svd.se

## KULTUR

## Frank-museet förlorade dokumentstrid

Den juridiska strid som sedan 2011 pågått kring dokument och fotografier från Anne Franks liv fick i går sin upplösning, när en domstol i Amsterdam beordrade Frank-museet att återlämna samlingen till det schweiziska institutet Anne Frank Fonds, rapporterar bland andra New York Times. Anne Frank, vars dagbok är ett av de mest kända vittnesmålen från Förintelsen, avled i koncentrationslägret Bergen-Belsen 1945.

HENRIK SAHL JOHANSSON

”

En utforskare av hur kroppen speglar våra känslor.

Läs **Anna Ångströms** blogg-inlägg om Birgitta Egerbladh på [blog.svd.se/kulturbloggen](http://blog.svd.se/kulturbloggen)



### Anders Burman har avlidit

Den legendariske skivbolagsdirektören Anders Burman har dött, 84 år gammal, skriver Sydsvenskan. Burman grundade skivbolaget Metro-nome med brodern Lars och vännen Börje Ekberg och upptäckte artister som Cornelis Vreeswijk, Fred Åkerström och Pugh Rogefeldt. **TT SPEKTRA**

**Kulturchef** Daniel Sandström [daniel.sandstrom@svd.se](mailto:daniel.sandstrom@svd.se)  
**Biträdande kulturchef** Anders Q Björkman [anders.q.bjorkman@svd.se](mailto:anders.q.bjorkman@svd.se)  
**Kritikredaktör** Anna Ångström [anna.angstrom@svd.se](mailto:anna.angstrom@svd.se) **Debatt** e-post: [kulturdebatt@svd.se](mailto:kulturdebatt@svd.se)



Den grå färgskalan är typisk för framställningen av östfronten i nutida historieskrivning. FOTO: COMPANY OF HEROES 2

# Stalins seger plågar väst

**SVÅRSMÄLT** Att den mordiska diktaturen Sovjetunionen befriade Europa från Hitler har varit ett västerländskt trauma sedan slutsegern 1945. Så även i spelvärlden, skriver Henrik Arnstad som recenserar strategispelet "Company of heroes 2".

### SPEL

**Strategi**  
**Company of heroes 2**  
(Relic entertainment/Sega)  
Format: PC  
Ålder: 18+

Andra världskriget var väsentligen ett krig mellan Sovjetunionen och Tyskland. "Alla andra krigsskådeplatser var sekundära eller bestämda av utgången av den tysk-ryska kampen", skriver historikern Alf W Johansson. Ett faktum som västvärlden inte kan hantera, utan föredrar i stället myten om amerikanska soldater på Normandies stränder. Denna politiserade ångest ligger som en vilt fått över strategispelet "Company of heroes 2", som utspelar sig på östfronten 1941–1945.

Redan i augusti 1941, två månader efter tyskarnas inmarsch

i Sovjetunionen, skrev svenska utrikesdepartementet en PM om det omöjliga – skulle den på förhand uträknade Röda armén mot alla odds stoppa den oövervinnerlige Hitler? Vintern 1941–42 förbrände tyskarna Sovjetunionen för sitt hänsynslösa offerande av människomaterial, som tillskrevs rysarnas brist på livsuskådning, enligt diplomaten Sven Grafström, som fortsatte:

"I själva verket var detta ingenting annat än uttryck för tyskarnas grämselse över, att för första gången ha träffat på en motståndare, som genom att inte hålla sig till spelreglerna åsamkade den tyska krigsmaskinen ytterst obehagliga överraskningar."

I "Company of heroes 2" följer spelets storyläge en före detta sovjetisk soldat, som efter kriget hamnat i sibiriskt arbetsläger un-

der Stalins sista tid vid makten. Via tillbakablickar hamnar spelaren i det så kallade stora fosterländska kriget mot Nazityskland. Därmed etableras omoralen hos både Nazityskland respektive Sovjetunionen.

Den återkommer ständigt, exempelvis när ryska soldater mejas ner av sina egna då de försöker göra en taktisk reträtt. I kontrast till speltiteln är ryssarna inga hjältar, de är i bästa fall kanonmat talandes grötig engelska. Röda arméns människor görs till gråa undermänniskor inte bara av Hitler 1941, utan även av spelmakarna 2013.

**Men bilden av två vidriga samhällssystem som utkämpar det totala kriget exkluderar ett viktigt faktum:** Det nazityska anfallet var ett uttalat förintelsekrig mot judebolsjevismen, som även innebar starten på Förintelsen av Europas judar. Tyskarnas barbari enade Sovjetunionens plågade folk, även många som tidigare varit kritiska mot bolsjevismen.

"Company of heroes 2" är därför inte en helt okomplicerad produkt. Men hantverksmässigt är det välgjort och ramberättelsen vävs snyggt in i striderna, vilka utma-

nar även på den lättaste svårighetsnivån. Det bästa med spelet är att det lyckas väcka känslor, vilket gör det extra intressant att tolka det här som politisk historieskrivning av andra världskriget.

Spelutvecklarna tycks också sentimentala, som här vill visa upp krigets "verkliga historia" genom att återge "det bortglömda offret" av uppemot 30 miljoner dödade sovjetmedborgare. Röda armén förintades flera gånger om under 1941–1942. Men ständigt skrapades nya arma värnpliktiga ihop och skickades i nya vågor mot tyskarna. Till slut stod de i Berlin och segern var vunnit. Denna allierade kamp lyckas "Company of heroes 2" förmedla på ett mycket trovärdigt sätt.

**Samtidigt skyrtar** det enorma västerländska traumat – att ha den vidriga sovjetdiktaturen att tacka för befrielsen från Hitler – ständigt i spelets skuggor. Dessa skuggor kommer att förfölja väst länge framöver, oavsett hur många datorspel om östfronten som produceras.

### HENRIK ARNSTAD

historiker och författare, aktuell med boken "Ålskade fascism: De svartburna rörelsernas ideologi och historia".

